

Людмила Майборода

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ»

Визначено зміст поняття «інформаційно-технологічна культура майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку» як основної категорії дослідження. Проаналізовано сутність понять «інформаційна культура», «технологічна культура», «інформаційно-технологічна культура».

Ключові слова: інформаційна культура, технологічна культура, інформаційно-технологічна культура.

Раскрыто содержание понятия «информационно-технологическая культура будущих квалифицированных работников отрасли связи» как основной категории исследования. Проанализировано сущность понятий «информационная культура», «технологическая культура», «информационно-технологическая культура».

Ключевые слова: информационная культура, технологическая культура, информационно-технологическая культура.

The article defines the concept of information-technological culture of future skilled workers communications industry as a major category of research. Analyzes the concept of information culture, technological culture, information-technological culture.

Keywords: information culture, technological culture, information-technological culture.

Науково-технічний прогрес характеризується постійним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які стрімко проникають в економічне, соціальне і культурне життя суспільства. Використання ІКТ у професійній діяльності змінило техніку і технології виробництва. Ці зміни істотно відчужаються в галузі зв'язку, де досить часто відбуваються зміни у виробничій техніці і технологіях.

За таких обставин змінюються вимоги до змісту виробничих функцій працівника, що, в свою чергу, зумовлює необхідність удосконалення підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, здатних ефективно розв'язувати професійні завдання в сучасному інфокомунікаційному просторі. Безумовно, система професійно-технічної освіти (далі ПТО) не залишається осторонь змін, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя. Постійне оновлення системи підготовки фахівців у професійно-технічних навчальних закладах доцільно здійснювати з урахуванням культурологічного підходу, зокрема і майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку, який передбачає розвиток інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників, вмінь і навичок жити й працювати в інформаційному суспільстві, невід'ємним атрибутом якого є стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій.

Сучасні кваліфіковані робітники галузі зв'язку мають володіти високим

рівнем загальної й професійної культури, ще зумовлюється і залежить від рівня сформованості їх інформаційно-технологічної культури.

Проблема формування інформаційно-технологічної культури привертає увагу сучасних дослідників-педагогів. Різні її аспекти знайшли своє відображення у таких напрямках: інформаційно-технологічна культура учнів загальноосвітньої середньої школи (Л. Соловйова, В. Трофімова та ін.); майбутніх фахівців (С. Белкіна, Л. Шмакова, С. Воробйов та ін.); інформаційно-технологічна компетентність учнів і студентів (Ю. Колос, Л. Отверченко, Л. Паламарчук, І. Панова, А. Сергєєва, Т. Тихонова та ін.); інформаційно-технологічні уміння учнів (Г. Луньова) та ін. Слід додати, що окремі аспекти формування інформаційно-технологічної культури учнів професійних училищ розглядає В. Симоненко.

Проте, проблема розвитку інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників у системі ПТО в процесі професійної підготовки розглядається не достатньо, що і зумовило вибір теми нашого дослідження. Одним із завдань у контексті дослідження зазначеної проблеми є уточнення сутності базових понять.

Мета статті полягає у визначенні змісту поняття «інформаційно-технологічна культура майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку» як основної категорії дослідження.

Поняття «інформаційно-технологічна культура» з'явилося у науковій літературі нещодавно. Причиною його появи є збільшення значення інформаційних технологій у житті суспільства. Проте дослідники зазнають певних утруднень, оскільки мають поєднати сутнісні ознаки таких понять, як «інформація», «технологія» і «культура». Однозначного тлумачення поняття «інформаційно-технологічна культура» поки не дано в науковій літературі. Існує безліч думок науковців щодо функціонального значення даного поняття. Для того, щоб визначити зміст поняття «інформаційно-технологічна культура майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку» розглянемо сутність понять «інформаційна культура», «технологічна культура», «інформаційно-технологічна культура».

Поняття «інформаційна культура» є складним і багатозначним науковим поняттям. Слід зазначити, що у педагогічній науці інформаційна культура є предметом стійкого наукового інтересу, розглядається у різних аспектах (психологічний, соціальний, економічний, педагогічний) з позицій різних теоретичних підходів. Методологічні засади розуміння сутності інформаційної культури висвітлено у працях Л. Вінарика, Г. Вишпинської, Г. Воробйова, М. Вохрищевої, А. Гречіхіна, М. Жалдака, Н. Морзе, А. Ракігова, Ю. Райського, Б. Семеновкер, Є. Семенюка та ін.

Досить багато досліджень, присвячених формуванню і розвитку інформаційної культури, є у наукових працях українських та російських вчених. Проведений аналіз наукової літератури дозволяє говорити про те, що докорінних розбіжностей у визначенні суті цього поняття немає. У нашому дослідженні ми спираємось на визначення С. Гончаренка й розглядаємо інформаційну культуру як «знання, уміння і навички ефективного користування інформацією», що передбачає наявність різнобічних навиків пошуку необхідної інформації та її використання - від роботи з бібліотечним каталогом, комп'ютерної грамотності до перегляду інформації в мережі Інтернет [1, С.204].

Суттєвою ознакою всіх виробничих та соціальних процесів є тенденція до технологізації - неухильного дотримання певного змісту й послідовності етапів їх практичної реалізації, тобто використання певних технологій. Поняття «технологія» (грец. *techne* - мистецтво, майстерність та *logos* — слово, вчення, наука), як наука про майстерність, виникло в зв'язку з технічним прогресом.

Поняття технологічної культури майбутніх фахівців у своїх працях розглядають українські та російські науковці: П. Атутов, С. Вершловський, М. Данилова, Б. Єсіпова, О. Кожина, І. Колеснікова, М. Левіна, В. Овечкін, В. Симоненко, М. Скаткін, Ю. Хотунцев та інші; формування ТК учнів — І. Башкірова, М. Гатіятулін, Ф. Зіменкова, В. Куріна, В. Сидоренко, С. Ткачук та інші.

Вчені дотримуються позиції, згідно з якою технологічну культуру слід розглядати як рівень розвитку перетворювальної діяльності людини, яка є результатом сукупності досягнутих технологій матеріального та духовного виробництва і дає змогу людині ефективно долучатися до сучасних технологічних процесів на засадах гармонійної взаємодії з природою, суспільством і технологічним середовищем [2, 3, 4].

Так, на думку дослідників (Л. Соловйова, Л. Шмакова) поняття «інформаційно-технологічна культура» є проєкцією інформаційно-технологічної реальності світу. Оволодіння нею сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця і свого значення в світі. В багатьох працях відслідковується тенденція ототожнення інформаційно-технологічної культури з інформаційною (С. Воробйов, С. Белкіна). В свою чергу, В. Трофімова відзначає, що інформаційно-технологічна культура (ІТК) знаходиться на перетині двох понять «інформаційна культура» та «комп'ютерна грамотність» і є їх складовою [5]. Також ІТК виділяють як частину загальної культури особистості, або, як складову професійної культури фахівця (С. Деміна, Н. Молоткова, С. Белкіна)-

На думку В. Симоненка, інформаційно-технологічна культура є: 1) вищим рівнем розвитку особистості і відповідна йому здатність вести ефективну і доцільну діяльність перетворення з використанням нових технологій на благо

людства і техносфери в цілому [6]; 2) інтегративна характеристика особистості, що відображає рівень розвитку суспільства і виробництва, цілі, характер і зміст інформаційно-технологічної діяльності в матеріальній і духовній сферах, принципи її організації та здійснення в умовах інформаційно і технологічно насиченого середовища існування людини [3]. Л. Соловійова визначає ІТК як володіння сучасними прийомами і способами отримання, відбору, обробки, представлення та передачі інформації, а також її застосування в навчальній, професійній та інших видах діяльності в певній системі матеріальних і духовних цінностей [7].

Поняття «інформаційно-технологічна культура діяльності студента» Л. Шмакова пропонує розглядати як певний рівень володіння інформаційними технологіями, що характеризується інформаційною, технологічною і культурологічною складовими і забезпечує оптимальне здійснення інформаційної діяльності студентом. Інформаційна складова - система знань, що відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій, і що забезпечує здійснення інформаційної діяльності, направленої на задоволення навчальних і професійних потреб. Технологічна складова - володіння інформаційними технологіями, що дозволяє здійснювати інформаційну діяльність, творчо поєднуючи й оновлюючи наявні технології відповідно до вимог часу. Культурологічна складова включає розуміння значущості використання інформаційних технологій у навчальній і майбутній професійній діяльності, усвідомлення власних інформаційних потреб, мотивацію до здійснення інформаційної діяльності [8].

Отже, враховуючи особливості професійної діяльності кваліфікованого робітника галузі зв'язку в умовах технологізації, слід визнати, що інформаційно-технологічну культуру майбутнього кваліфікованого робітника галузі зв'язку слід розглядати як склад^{ВУ} його професійної культури. Таким чином, під інформаційно-технологічною культурою майбутнього кваліфікованого робітника галузі зв'язку ми будемо розуміти інтегративну характеристику кваліфікованого робітника як особистості, що відображає його рівень володіння сучасними системами, прийомами і способами отримання, відбору, обробки, представлення і передачі інформації, її застосування в навчальній та професійній діяльності в умовах інформаційно і технологічно насиченого середовища; готовність до саморозвитку в сфері інформаційно- комунікаційних технологій; усвідомлення особистої відповідальності за дотримання норм і правил безпеки, професійної етики, з метою збереження здоров'я і підвищення ефективності (успішної) власної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене / С. У. Гончаренко. - Рівне: Волинські обереги, 2011. - 552 с.
2. Лола В. Г. Формування технологічної культури майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. Г. Лола. - Тернополь, 2003. - 19 с.: рис. - укр., С. 9.
3. Симоненко В. Д. Технологическая культура и образование (культурно-технологическая концепция развития общества и образования) / В. Д. Симоненко. - Брянск: Изд-во БГПУ, 2001.-214 с.
4. Хотунцев Ю. Л. Проблема формирования технологической культуры учащихся / Ю. Л. Хотунцев // Педагогика. - 2006.-№4.-С. 10-15.
5. Трофимова В. В. Методические подходы к формированию информационно-технологической культуры младших школьников : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / В. В. Трофимова. - Москва, 2007. - 22 с.
6. Симоненко В.Д. Психолого-педагогические подходы к формированию информационно-технологической культуры учащихся профессиональных училищ / В.Д. Симоненко // Актуальные проблемы технологического и профессионально-педагогического образования: материалы Междунар. науч. практич. конф. «Технологическое образование: пути перехода в новое качество». - Брянск: Изд-во БГУ, 2004. - 284 с., С 21-25.
7. Соловьева Л. Ф. Формирование информационно-технологической культуры учащихся на основе учебно-методических комплексов нового поколения: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Людмила Федоровна Соловьева. - СПб, 2005.- 160 с.
8. Шмакова Л. Е. Формирование информационно-технологической культуры деятельности студентов вуза : автореф. Дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Л. Е. Шмакова. - Кемерово, 2007. - 23 с.